

Rabin S. Baldewsingh
Wethouder van Sociale Zaken,
Werkgelegenheid, Wijk aanpak en Sport

Retouradres: Postbus 12600, 2500 DJ Den Haag

Aan de Commissie Samenleving

Ons kenmerk
BSW/2016.224
RIS295793
Contactpersoon
Gert-Willem van Mourik / Matthijs de Jong
Dienst
Sociale Zaken en
Werkgelegenheidsprojecten
Afdeling
Beleid
Telefoonnummer
14070
E-mailadres

Datum
6 december 2016

Onderwerp
Actieprogramma Sociaal Ondernemerschap

Aantal bijlagen
1

De uitvoering van het aanvalsplan 'Den Haag maakt Werk!' begint zijn vruchten af te werpen. In 2015 zijn er meer dan 5.000 mensen uitgestroomd uit de bijstand waarvan zo'n 1.450 jongeren. Bij het laatste meetmoment in mei dit jaar hebben we geconstateerd dat 1.250 mensen via social return uit de bijstand geplaatst zijn op werk. Het is nu zaak om deze goede lijn vast te houden.

Met deze brief geef ik u een verdere uitwerking van agenda II van het aanvalsplan 'Den Haag Maakt Werk' (RIS 281391), dat specifiek ingaat op kansen voor innovatie en sociaal ondernemerschap. Eerder dit jaar heb ik u al geïnformeerd over de pilot 'Ondernemend uit de bijstand' (RIS 294914). In deze brief zal ik verder ingaan op mijn visie op sociaal ondernemerschap, hoe dit een bijdrage kan leveren aan de werkgelegenheidsopgave en wat het college daar concreet voor gaat doen.

De economie trekt weliswaar aan maar de instroom in de bijstand blijft vooralsnog hoog. Als gevolg van digitalisering en flexibilisering staat de werkgelegenheid voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt onder druk. Naast de extra impuls werkgelegenheid zien wij ook **sociaal ondernemen** gekoppeld aan arbeidsparticipatie als een antwoord op het verkleinen van deze lacune. Want sociaal ondernemers bedenken creatieve oplossingen voor dit vraagstuk en halen hun geld uit de markt, waardoor ze duurzaam impact kunnen maken. Winst uit de onderneming wordt geïnvesteerd in het vergroten van de impact en hiermee inspireren ze de stad om ook hun bijdrage te leveren. Een voorbeeld van een sociaal ondernemend initiatief is de Verspillingsfabriek, waar mensen met beperkte loonwaarde zinvol betaald werk doen en waar meteen wordt ingespeeld op het hergebruiken van groente en fruit.

Door meer ruimte te maken voor sociaal ondernemerschap kan een antwoord worden gevonden op de groter wordende mismatch op de arbeidsmarkt. Dat doen wij onder meer door in te zetten op nieuwe kansen in de economie en het aanjagen van nieuwe creatieve oplossingen. Agenda II van het aanvalsplan 'Den Haag Maakt Werk' (RIS 281391) gaat specifiek in op het benutten van de kansen van sociaal ondernemerschap. Een samenvatting van het actieprogramma vindt u in de bijlage van de brief.

Het benutten van Sociaal Ondernemerschap

“We don't hire people to bake brownies, we bake brownies to hire people.”¹

Het sociaal ondernemerschap kent een grote variëteit en veelheid aan verschijningsvormen. Toch hebben de initiatieven iets gemeenschappelijk met elkaar. Waar sommige mensen spreken van ontoereikende systemen of gaten in vraag en aanbod, daar zien de initiatiefnemers van sociale ondernemingen vooral kansen en mogelijkheden om sociale doelen te bereiken langs commercieel ondernemerschap.

De opkomst van sociaal ondernemerschap is een wereldwijde trend². In Nederland zien we dat de sector de afgelopen vijf jaar een groei van 70% heeft doorgemaakt en in die groei landelijk 75.000 banen heeft gecreëerd. McKinsey voorziet een vervijfvoudiging van de impact van sociale ondernemingen in de komende vijf tot tien jaar.³ TNO⁴ en SER⁵ erkennen de potentieel belangrijke rol van sociaal ondernemerschap op gebied van arbeidsparticipatie en adviseren de overheid hier meer op in te zetten. Europees⁶ en nationaal⁷ wordt dan ook ingezet op het benutten van deze potentie.

En ook in Den Haag zien wij deze opkomende ontwikkeling van sociaal ondernemerschap. Een ontwikkeling die mede gestalte heeft gekregen door Impact Economy. We zien dat tal van nieuwe sociale ondernemingen zich vestigen in onze stad, zoals GreenFox, Happy Tosti en Secrid. **GreenFox** heeft het garnalenpellen gereshored. In onze stad pellen mensen met een beperking ('onze specialisten') Hollandse garnalen. De lonen van de werknemers betaalt GreenFox deels met de opbrengsten uit de verkoop van de handgepelde en duurzaam geproduceerde garnalen. GreenFox vergroot haar omzet door de social return voor bouwbedrijven Strukton en Heijmans uit te voeren. Het 'sociale lunchrestaurant' **Happy Tosti** serveert diverse lunchgerechten van hoge kwaliteit en veelal biologisch. En de medewerkers van Happy Tosti, van wie het loon deels wordt betaald uit de opbrengsten, hebben een arbeidsbeperking. Happy Tosti is opgericht in Den Haag door voormalige studenten van de Haagse Hotelschool en opent binnenkort haar derde vestiging. Het Haagse bedrijf **Secrid** heeft het product 'portemonnee' succesvol geïnnoveerd en de pasjeshouders van Secrid worden over de gehele wereld verkocht. De productie vindt plaats op een sociale werkplaats. Zo gaat productinnovatie en arbeidsparticipatie hand in hand. Een sociaal geëngageerde ondernemer zoals verhuisbedrijf **Van der Velde 't Veentje** biedt in de vorm van betaalde werk- en ervaringsplekken kansen aan mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Hiermee vergroot ze haar eigen *Social Return on Investment*. De **Social Club Den Haag**, het Haagse platform voor sociaal ondernemers, noteert groeiende ledenaantallen.

Deze opkomende ontwikkeling van sociaal ondernemerschap sluit aan bij de komst van de Participatiewet en de daar uit volgende banenafspraken. Dit heeft het vraagstuk van inclusief werkgeverschap op de agenda gezet. Een initiatief als **Studeren & Werken op Maat** speelt hier slim op in.

¹ Dit is de slogan de sociaal ondernemer en bakkerij Greyston, die onder andere levert aan ijsmaker Ben & Jerry's.

² Verder geduid en verklaard in het boek *The Search for Social Entrepreneurship*, Brookings Institution (2008)

³ Rapport McKinsey, *Scaling impact of the social enterprise sector* (2016)

⁴ Zie het TNO-rapport *Sociale economie en de lokale overheid. Samenwerken met sociale ondernemers als strategie bij het werkgelegenheidsbeleid* (2007) en *Sociale onderneming en Werknemers met een Arbeidsbeperkingen* (2011)

⁵ Zie het SER-advies *Sociale ondernemingen: een verkennend advies* (2015)

⁶ Dit beleid komt samen in de Social Business Initiative (SBI)

⁷ Zie <http://www.ser.nl/actueel/nieuws/2010-2019/2016/20160705-sociale-ondernemingen.aspx>, geraadpleegd op 5 juli 2016.

Naast bedrijven die het al doen, zien wij tevens veel initiatieven en ondernemers (in spe) die sociaal ondernemerschap overwegen. En naast sociaal ondernemerschap komt er steeds meer een brede beweging los van werkgevers die maatschappelijk betrokken zijn en zich een inclusief werkgever tonen. Zij geven invulling aan hun mvo-beleid en de banenafspraken. Deze beweging is essentieel in het verhogen van de arbeidsparticipatie in Den Haag en het biedt mooie kansen als wij dit goed weten te koppelen aan de ontwikkeling van sociaal ondernemerschap.

Deze goede ontwikkelingen verwelkom en steun ik. Sociaal ondernemers creëren werk in onze stad, juist ook voor de mensen voor wie het vinden van een baan niet eenvoudig is. Hun inzet en aanwezigheid stimuleert de hele stad om zich in te zetten voor arbeidsparticipatie. Het geeft kleur aan de stad en helpt werkzoekenden werk te vinden en een zinnige invulling te geven aan hun leven. Het college ziet in de ontwikkelingen een momentum en het is onze ambitie om dat te gebruiken om in onze stad een brede beweging van sociaal ondernemerschap te starten.

Ik wil dat de talenten van de inwoners van onze stad gezien en ingezet worden. Ik wil dat Nadine uit de Schilderwijk wordt gezien. Niet als een alleenstaande vrouw in de bijstand. Maar als een ondernemende vrouw met een talent voor het maken van kleding. Dat zij straks met trots een landelijk bekend grootwinkelbedrijf kan inlopen, omdat haar kleding daar in het schap ligt. Het schap dat is gereserveerd voor in Den Haag gemaakte producten van sociaal ondernemers, die mensen als Nadine een baan bieden. En dat werknemers ambitieus kunnen zijn, omdat zij de kansen krijgen om verder te groeien. Zoals de microfinanciering die Nadine krijgt om een eigen kledingatelier te kunnen openen. Zo maakt Den Haag werk!

De beweging van sociaal ondernemerschap in Den Haag die wij als college voor ogen hebben is breed. Een beweging die wordt gesteund door de hele stad, door ondernemers, door consumenten, belangengroepen, investeerders en door de gemeente. En het is een duurzame beweging, omdat er een fundament onder ligt die de sociaal ondernemers de zekerheid en mogelijkheden biedt om in onze stad maximale impact te bereiken.

Definitie van Sociaal Ondernemerschap in Den Haag gericht op arbeidsparticipatie

Een sociale onderneming die zich in Den Haag bezighoudt met arbeidsparticipatie voldoet aan een aantal leidende principes.⁸

- Voor deze sociale ondernemingen geldt dat de **maatschappelijke doelstelling** formeel voorop staat en dat deze maatschappelijke doelstelling betrekking heeft op arbeidsparticipatie.
- De doelstelling kan verband houden met (1) **integratie**, door werkgelegenheid te bieden aan personen met afstand tot de arbeidsmarkt, en met (2) **inclusief werkgeverschap** door werk te bieden aan mensen met een arbeidsbeperking.
- Tevens heeft de onderneming een economische doelstelling en haalt zij haar **inkomsten primair uit de markt**. Voorwaarde is dat de onderneming een **gezonde bedrijfsvoering** heeft. Eventuele overheidsbijdragen worden voornamelijk gebruikt voor het compenseren voor verminderde productie of hogere kosten omdat de ondernemer met bepaalde doelgroepen werkt. Het verdienmodel past op dit uitgangspunt.
- Er moet een **goede balans** zijn tussen de maatschappelijke en economische doelstelling. Minimaal 25% van de werknemers heeft een afstand tot de arbeidsmarkt, maar dit percentage is hoger wanneer dit in balans is met het behalen van de economische doelstelling.

⁸ Deze definitie is gebaseerd op principes over Sociaal Ondernemen afkomstig van Social Enterprise NL, definitie TNO (2011), definitie Commissie De Vries (2008) en het verkennend advies van de Sociaal-Economische Raad (2015).

Bouwen aan een duurzame beweging van Sociaal Ondernemerschap in Den Haag

In Den Haag zien wij op dit moment een beginnende ontwikkeling van sociaal ondernemerschap, met een aantal sociaal ondernemers die zich in onze stad hebben gevestigd, investeerders en fondsen die deze ontwikkeling steunen en netwerkorganisaties die sociaal ondernemers ondersteunen. Rapporten van Social Enterprise NL, SER en TNO, bieden ons handreikingen om van deze beginnende ontwikkeling een brede beweging van sociaal ondernemerschap te maken. Deze handreikingen zijn gebruikt bij het opstellen van het actieprogramma sociaal ondernemen. Ruwweg moeten er twee stappen worden gezet, namelijk het *opstarten van de beweging* en het *bouwen aan het duurzaam fundament*.

Opstarten van een beweging

Het is de ambitie van het college om in de eerste helft van 2017 een brede beweging van sociaal ondernemen in Den Haag op te starten. Daarvoor organiseert het college in januari 2017 een startconferentie om de beweging van sociaal ondernemerschap in Den Haag te faciliteren. Dit is het moment dat wij met partners in de stad om tafel gaan om ons te verbinden aan een gedeeld beeld en ambitie over sociaal ondernemerschap in Den Haag. Ook besteden wij extra aandacht aan het opstarten van initiatieven en aantrekken van sociaal ondernemers. In dit kader zullen we een aantal sociaal ondernemende initiatieven ondersteunen. Met de pilot *Ondernemend uit de bijstand* bieden we 100 bijstandsgerechtigden al dan niet in coöperatief verband een kans om binnen 1 jaar een onderneming te starten en zelfstandig inkomsten te verwerven. Tevens gaan wij inzetten op activiteiten om sociaal ondernemerschap op de kaart te zetten, bijvoorbeeld door tijdens de WERKtop een programma te organiseren over sociaal ondernemerschap en een prijs uit te reiken voor de meest toonaangevende sociaal ondernemer. Het resultaat van deze inspanningen is dat sociaal ondernemerschap in relatie tot arbeidsparticipatie in Den Haag op de kaart staat, dat een brede coalitie zich in Den Haag heeft geëngageerd en initiatieven gaat ontplooiën.

Bouwen aan een duurzaam fundament

Tegelijkertijd bouwen wij aan een duurzaam fundament. Samen met mijn collega's van economie werken wij aan een goed vestigingsklimaat voor sociaal ondernemerschap in Den Haag. Wij zorgen voor informatie en advies op maat voor sociaal ondernemers in de stad. Dit komt samen in een steunpunt, dat tevens een netwerkfunctie voor sociaal ondernemers gaat vervullen. Daarbij wordt aangesloten op bestaande structuren zoals het Ondernemersportaal en de Social Club. Wij gaan ons als college inzetten voor een gemeente die toegankelijker en transparanter is voor sociaal ondernemers, waarbij de schotten tussen de diensten waar nodig worden doorbroken. Om nog meer te profiteren van de goede resultaten van *social return* gaan we organisaties enthousiasmeren om meer te doen met sociaal inkopen. Er komt een digitale marktplaats waar organisaties met een inkoopvraag en een MVO-doelstelling sociaal ondernemers kunnen vinden met een sociaal ondernemend aanbod aan producten en diensten. Tevens zal er onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheden van *social reward*, zodat we naast het verplichtend karakter van *social return* ook in zetten op het motiveren en belonen van ondernemers die al resultaten laten zien van hun sociale onderneming. Daarvoor gaan we gebruik maken van de ruimte die de nieuwe aanbestedingswet biedt. Het resultaat van al deze inspanningen is dat de brede beweging van sociaal ondernemen in Den Haag is verduurzaamd, zodat wij ook voor de lange termijn de positieve bijdrage van sociaal ondernemers aan arbeidsparticipatie in Den Haag borgen.

Het actieprogramma Sociaal Ondernemerschap loopt tot en met 2018. Concreet moeten er dan twee succesvolle, nieuwe sociaal ondernemers in Den Haag zijn begonnen, twee reeds bestaande sociaal ondernemers moeten in Den Haag zijn opgeschaald en twee grotere sociaal ondernemers hebben zich dan in Den Haag gevestigd. In de stad is er een brede beweging losgekomen die zich actief inzet voor sociaal ondernemerschap in relatie tot arbeidsparticipatie.

Gemeente Den Haag

Ons kenmerk
BSW/2016.224

Sociaal ondernemerschap is zichtbaar geworden in Den Haag, maakt impact voor werkzoekenden en is onbetwistbaar onderdeel van de inspanning van de stad om alle mensen in Den Haag aan betaald werk te helpen. Dit is voor mij een eerste stap in de ambitie om van Den Haag dé stad in Nederland te maken voor sociaal ondernemers voor wie het er toe doet dat mensen die nu aan de kant staan een betaalde baan krijgen.

Met vriendelijke groet,

Rabin Baldewsingh
wethouder

Bijlage: Samenvatting Actieprogramma Sociaal Ondernemerschap

